

OPEN MONUMENTEN DAG

VRIENDEN
LOTERIJ

WIN MEER, BELEEF MEER

Ontdek
Veerkrachtig
erfgoed

in Nunspeet, Vierhouten,
Elspeet & Hulshorst

www.openmonumentendag.nl

gratis
boekje

zaterdag 12 september

Programmaoverzicht Open Monumentendag

Vrijdag 4 september 2026

- Lezing en boekpresentatie Schaapskudde Elspeet 16.00 uur blz. 5

Zaterdag 12 september 2026

Nunspeet

- Molen De Duif 10.00 – 15.00 uur blz. 5
- Vrije Academie Nunspeet 10.00 – 13.00 uur blz. 5
- Beklimmen toren Dorpskerk 10.00 – 16.00 uur blz. 6
- Dorpskerk Nunspeet 10.30 – 13.00 uur blz. 6
- Erfgoedwandeling door Nunspeet 10.30 uur blz. 7
- Noord-Veluws Museum 11.00 – 17.00 uur blz. 7
- Monumentale horeca: Villa Vennendal hele dag blz. 7

Elspeet

- Historisch Museum 10.00 – 15.00 uur blz. 8
- Molen de Hoop 10.00 – 14.00 uur blz. 8
- Bezoek de schaapskooi 10.30 – 16.00 uur blz. 9

Vierhouten

- Veensloten en Knollenkamp 10.00 – 12.00 uur blz. 10
- Gebouwen op terrein De Paasheuvel 10.00 – 17.00 uur blz. 12
- Heemtuin De Heimanshof 13.00 – 17.00 uur blz. 14
- Monumentale horeca: Hotel De Vossenbergh vanaf 12.00 uur blz. 17

Hulshorst

- De oude Zuiderzeeduinen Hulshorst 13.30 & 14.30 uur blz. 16

Algemeen

- Fotowedstrijd blz. 4
- Aanbiedingen monumentale horeca blz. 17
- Colofon & verwijzing monumentenlijst blz. 18

Voorwoord

In uw handen het programmaboekje van de Open Monumentendag 2026 van de gemeente Nunspeet. Het landelijk thema dit jaar is 'Veerkrachtig erfgoed, in tijden van onzekerheid'.

Dat we leven in tijden van onzekerheid is iedereen zich zeker van bewust. En die onzekerheid geldt helaas ook voor onze monumenten. Zorgen over de instandhouding ervan, zorgen over het behouden van – en het opleiden van voldoende nieuwe vaklieden die deze in goede staat moeten houden, zorgen over klimaatverandering die een bedreiging kan vormen voor de monumenten en meer.

Maar het mooie van monumenten is ook, dat wat fraai is en al generaties lang onderdeel uitmaakt van onze dorpen en landschappen, die omgeving ook zo vertrouwd maakt en houdt. Iets dat houvast en veerkracht geeft, juist in tijden van onzekerheid. Veerkracht om er goed voor te blijven zorgen, om ze in stand te houden, soms nieuwe bestemmingen te geven en om de verhalen erover te blijven vertellen. Want ook kennis is van belang om erfgoed te behouden voor de toekomst. Het Comité OMD heeft dit thema dan ook met veel inspiratie opgepakt en vertaald naar bijzondere activiteiten dit jaar.

Ieder van de vier dorpen in de gemeente Nunspeet; Elspeet, Hulshorst, Nunspeet en Vierhouten, heeft een eigen karakteristieke historische ontwikkeling gehad en wordt omringd door verschillende landschappen die ieder dorp en iedere plek uniek maken. Zoals het gebied De Knollenkamp, waar de oorsprong ligt van Vierhouten. De vroegere stuifduinen, die een beschermende strook vormden tussen de Veluwe en de Zuiderzee en waar ter hoogte van Hulshorst nog maar een klein, uniek stukje gebied, van bewaard is gebleven. Het heidelandschap rond Elspeet waar schapen al generaties lang worden ingezet voor het beheer ervan. De Paasheuvel, waar vroeger de paasvuren branden, werd door de opkomst van het toerisme een plek voor jongerenvakanties, die daar ook kennis konden nemen van de Veluwe natuur in Heemtuin De Heimanshof. U leest erover in dit boekje en kunt deze gebieden en plekken gaan bekijken op de Open Monumentendag. Verheugd zijn wij over de bijzondere samenwerking dit jaar met de Stichting Schaapskudde gemeente Nunspeet. Hun fantastische initiatieven ter ere van het 25-jarig bestaan van de stichting en de bijzondere boekpresentatie over de schaapskudde van Elspeet op 4 september. Een prachtig voorbeeld van immaterieel erfgoed.

Ook dit jaar weer een mooie samenwerking met het Noord-Veluws Museum. Dit keer geen lezing, maar samen dagen wij u uit, als liefhebber van monumenten, met misschien ook een passie voor fotografie, om mee te doen met de Open Monumentendag Fotowedstrijd. Kortom: een divers programma met wandelingen, rondleidingen, te bezoeken monumenten en vanwege het succes in de herhaling: het beklimmen van de toren van de NH Kerk te Nunspeet. Alle activiteiten op 12 september vindt u in het programmaoverzicht op de pagina hiernaast.

Namens het Comité Open Monumenten Dag wensen wij u met de aangeboden activiteiten een memorabele en monumentale Open Momenten Dag 2026 toe!

Het Comité Open Monumenten Dag

- even voorstellen -

De organisatie van de Open Monumenten Dag ligt in handen van het 'Comité Open Monumenten Dag gemeente Nunspeet', met vertegenwoordigers vanuit de Commissie Omgevingskwaliteit, 'Nunspeet uit de Kunst', de Heemkundige Vereniging Nuwenspete, en enkele enthousiaste en deskundige vrijwilligers.

Helaas zijn nog niet alle dorpen vertegenwoordigd in het Comité, ook gaan enkele leden door verschillende persoonlijke omstandigheden het comité verlaten.

Lijkt het u dus leuk om hieraan mee te werken, meld u zich vooral aan voor het volgende jaar bij één van de deelnemende organisaties of onderstaande personen.

Het Comité Open Monumenten Dag van de gemeente Nunspeet bestaat uit:

- Jan Gringhuis, namens de Commissie Omgevingskwaliteit
- Jeannette Hoek, namens 'Nunspeet uit de Kunst'
- Joke van den Bogaard, vertegenwoordiger en deskundige van Nunspeet
- Marike de Goede, namens de Heemkundige Vereniging 'Nuwenspete'
- Wilco van den Top, vertegenwoordiger en deskundige van Vierhouten
- Wineke Allersma, namens de gemeente Nunspeet, Monumenten & Erfgoed

Fotowedstrijd

Open Monumentendag Fotowedstrijd

Locatie:

gemeente Nunspeet

Wanneer:

7 t/m 15 september

Heb jij een passie voor fotografie én voor monumenten en lijkt het jou helemaal te gek dat jouw foto straks in het Noord-Veluws Museum hangt? Dan is dit je kans!

Het Comité Open Monumentendag gemeente Nunspeet organiseert dit jaar een fotowedstrijd in samenwerking met het Noord-Veluws Museum.

Maak de mooiste, meest bijzondere, meest aansprekende, foto van een monument in de gemeente en doe mee aan onze fotowedstrijd!

Stuur jouw foto uiterlijk 15 september in en misschien win jij dan die mooie prijzen!

Er zijn twee leeftijdscategorieën; een voor jeugd tot 18 jaar en een categorie voor 18 jaar en ouder. De jury let op technische aspecten, maar vindt compositie, creativiteit en originaliteit allemaal even belangrijk.

Lees alles op www.nunspeetuitdekunst.nl/open-monumentendag-2026

Pre Monumentendag

Lezing & boekpresentatie Schaapskudde Elspeet

Datum: Vrijdag 4 september
Locatie: Schaapskooi Elspeet, Stakenbergweg 6, Elspeet
Tijd: 16.00 uur, ontvangst vanaf 15.30 uur
Meer informatie: www.schaapskudde-elspeterheide.nl

Ter gelegenheid van haar 25-jarig bestaan organiseerde de Stichting Schaapskudde gemeente Nunspeet deze zomer een geweldige fotofietstocht. Onderweg konden op verschillende locaties mini tentoonstellingen bezocht worden met de prachtige foto's van van Marc Baars die ook schaapherder is bij de kudde. Geniet van een lezing en boekpresentatie over de schaapskudde van Elspeet. Deze lezing wordt gegeven door Gerard Mulder in de schaapskooi van Elspeet. Het eerste exemplaar van het koffietafelboek met alle foto's wordt overhandigd aan burgemeester Blom.

Activiteiten & opengestelde monumenten

Nunspeet

Bezoek Molen de Duif

Locatie: Molenweg 91
Tijd: 10.00 – 15.00 uur

Deze gerestaureerde molen is open en gratis te bezichtigen.

De molenaars zijn aanwezig en kunnen u laten zien en vertellen hoe het allemaal in zijn werk gaat. Bij voldoende wind wordt er op windkracht gemalen. Geniet van een kop koffie of koop streekproducten in de molenwinkel!

Vrije Academie Nunspeet

Locatie: Stationslaan 28
Tijd: 10.00 – 13.00 uur

Neem tijdens deze extra Open Dag een kijkje in het prachtige gebouw, dat ooit een basisschool was, en hoor meer over de Jongerenacademie, de Kunstuitleen van de Vrienden van de Vrije Academie Nunspeet en het nieuwe cursusprogramma.

Beklimmen Toren & bezichtigen Dorpskerk

Locatie:	Dorpsstraat 12
Toren beklimmen:	10.00 – 16.00 uur ieder heel uur
Reserveren:	verplicht, online
Kosten:	gratis
Minimum leeftijd:	12 jaar
Dorpskerk open:	10.30 – 13.00 uur

Voor wie durft! Op de hele uren, van 10.00 tot 16.00 uur kan de eeuwenoude toren van de Hervormde kerk in Nunspeet beklommen worden naar de omgang bovenin. Vanwege de grote klokken kunnen er maar kleine groepen per keer mee naar boven. Dus wie wil, snel inschrijven op nunspeetuitdekunst.nl/excursies-reserveren.

In het historische hart van Nunspeet staat de eeuwenoude toren bij de uit de 19e eeuw daterende Nederlands Hervormde kerk.

Deze toren is het oudste gebouw van Nunspeet en heeft de status van rijksmonument. De kerk is een gemeentelijk monument.

De toren dateert oorspronkelijk uit de Middeleeuwen en werd in de 16e eeuw verbouwd en vergroot net als de kerk die hier indertijd stond. Op de plek van de huidige kerk stond, volgens vermelding, in 1313 al een kerk, maar waarschijnlijk was deze nog ouder. Het oudste deel van de toren is gebouwd in de Romaanse bouwstijl, wat vooral te zien is aan de ronde beëindiging van de baksteen galmgaten en de uitragende frieslijsten die kleine 'boogjes' vormen in het metselwerk.

Het is bijzonder dat de oude toren nog steeds onderdeel is van het straatbeeld, gezien de geschiedenis van de plek. In 1855 ontstond er een grote brand in het dorp, in de stalhouderij die naast de herberg 'De Roskam' en tegenover de Dorpskerk stond. Bij deze brand worden veel woningen in het dorp verwoest, alsook de Dorpskerk. Ook de toren loopt flinke schade op, maar het Middeleeuwse deel blijft gespaard. In 1857 wordt gestart met het herstel van de toren en met de bouw van een nieuwe kerk, de huidige Nederlands Hervormde kerk. De toren is met spits 34 meter hoog. Het ontwerp is van architect C.C. Jurling uit Nijkerk.

Erfgoedwandeling door Nunspeet

Start: VVV Nunspeet, Stationslaan 31B
Tijd/afstand: 10.30 uur, duur 1,5 uur
Kosten: € 2,50
Reserveren: nunspeetuitdekunst.nl/excursies-reserveren

Ga mee met deze interessante wandeling door het historische centrum van Nunspeet. Kenner en boeiend vertelster Joke van den Bogaard vertelt u bijzondere verhalen bij allerlei locaties in het dorp.

Noord-Veluws Kunstmuseum

Locatie: Winckelweg 17a
Geopend: 11.00 – 17.00 uur

Het Noord-Veluws Kunstmuseum is gratis toegankelijk op vertoon van OMD boekje. Zie hier de Expositie 'OPGEDOKEN! Verdrongen meesterwerken tot leven gebracht'. Zes Nederlandse meesterwerken, verloren gegaan bij het zinken van het schip Vrouw Maria in 1771, vormen de inspiratiebron voor twintig hedendaagse kunstenaars die deelnamen aan het tv-programma 'De Gezonken Meesters'. Hun werk toont een eigentijdse interpretatie van de verdwenen schilderijen. Van de oorspronkelijke meesterwerken resteren slechts korte beschrijvingen en maten in oude veilingcatalogi. Deze schaarse gegevens vormden het vertrekpunt voor een artistieke zoektocht van de twintig deelnemende kunstenaars. Ook te zien is de expositie 'Jacob & Coba Ritsema, broer achter zus'.

Landgoedhotel Villa Vennendal

Adres: Vennenpad 5
Aanbieding: Kortingsbon voor koffie met gebak, zie blz. 17

Dit hotel, oorspronkelijk Villa Dennendal, is na de 2e wereldoorlog als pension begonnen. Eerst werden alleen de villa en wat houten huisjes in het bos verhuurd, voorzien van stapelbedden met corvee voor de gasten. Vanaf de jaren '70 werd het een vakantieoord en vanaf 1995 een 4 sterren hotel met prachtige ruimtes als Herfstzaal, de Wintertuin met glazen koepel en later de Lentezaal. De nostalgische sfeer van de villa wordt gecombineerd met Veluwse beleving.

Elspeet

Historisch Museum Elspeet

Locatie:

Nunspeterweg 1

Tijd:

10.00 – 15.00 uur

Het Historisch Museum Elspeet is deze dag tegen gereduceerd tarief voor € 2,00 p.p. open voor bezoek.

Bezoek de thematentoonstellingen over archeologie, schapenteelt, kerkhistorie, kunstenaars, klederdracht en intensieve veehouderij. In het gebouw was van 1876 tot en met 1954 een lagere school gevestigd, daarna een brandweerkazerne. Het Museum is te bereiken via de ingang van VVV | Streekwinkel Het Brandpunt.

Molen de Hoop

Locatie:

Molenweg 6

Tijd:

10.00 – 14.00 uur

In het hart van het Veluwe dorp Elspeet vind je de karakteristieke Molen de Hoop. Deze historische korenmolen is een beeldbepalend onderdeel van de omgeving en wordt gezien als de draaiende trots van het dorp. Gebouwd in de 19e eeuw, wordt hij nog steeds gebruikt voor het malen van graan op ambachtelijke wijze. Omgeven door Elspeets prachtige natuur en rustieke landschap biedt de molen een

inkijkje in het traditionele molenaarsvak. Je kunt hier als bezoeker genieten van een unieke ervaring en meer leren over de geschiedenis en werking van deze bijzondere molen. Bij goed weer zal de molen draaien. Bezoek het leuke molenwinkeltje!

Schaapskooi Elspeet

Locatie: Stakenbergweg 6
Tijd: 10.30 – 16.00 uur

„Naar de Heide“, Elspeet.

Wie tegenwoordig een schaapskudde over de Elspeter Heide ziet trekken, ziet niet alleen een stukje Veluwe folklore. De schapen hebben een belangrijke functie in het natuurbeheer. De kudde graast dagelijks op de heide en helpt onder andere om

pijpestrootje – een grassoort die de heide kan overwoekeren – terug te dringen. Door begrazing ontstaat bovendien meer variatie in de vegetatie en daarmee ruimte voor meer biodiversiteit. Daarmee is de cirkel eigenlijk rond.

De schaapskudde die ooit noodzakelijk was voor de landbouw, is tegenwoordig opnieuw belangrijk voor het landschap. Alleen is het doel veranderd: vroeger leverden de schapen mest voor de akkers, tegenwoordig helpen ze vooral om de heide in stand te houden. Dat maakt de schaapskooi van Elspeet zo bijzonder voor Open Monumentendag. Het is geen gebouw dat alleen naar het verleden verwijst. De geschiedenis wordt hier nog iedere dag voortgezet. De schapen zijn er nog. De heide is er nog. En de relatie tussen herder, kudde en landschap bestaat nog steeds. De schaapskooi is daarmee eigenlijk een levend monument. Een monument dat laat zien hoe de bewoners van de Veluwe eeuwenlang met de beperkingen én mogelijkheden van het landschap omgingen. Wie tijdens Open Monumentendag de schaapskooi bezoekt, kijkt daarom niet alleen naar een oude kooi. Bedenk dat de schapen die daar grazen onderdeel zijn van een traditie die honderden jaren teruggaat. Hier vertelt niet alleen het gebouw het verhaal. Hier vertellen de schapen, de heide en het landschap allemaal mee. De schaapskooi van Elspeet aan de Stakenbergweg 6 is te bezoeken tijdens Open Monumentendag. Bezoekers zijn welkom van 10.30 tot 16.00 uur.

Voor meer informatie zie ook: www.schaapskudde-elspeterheide.nl

Vierhouten

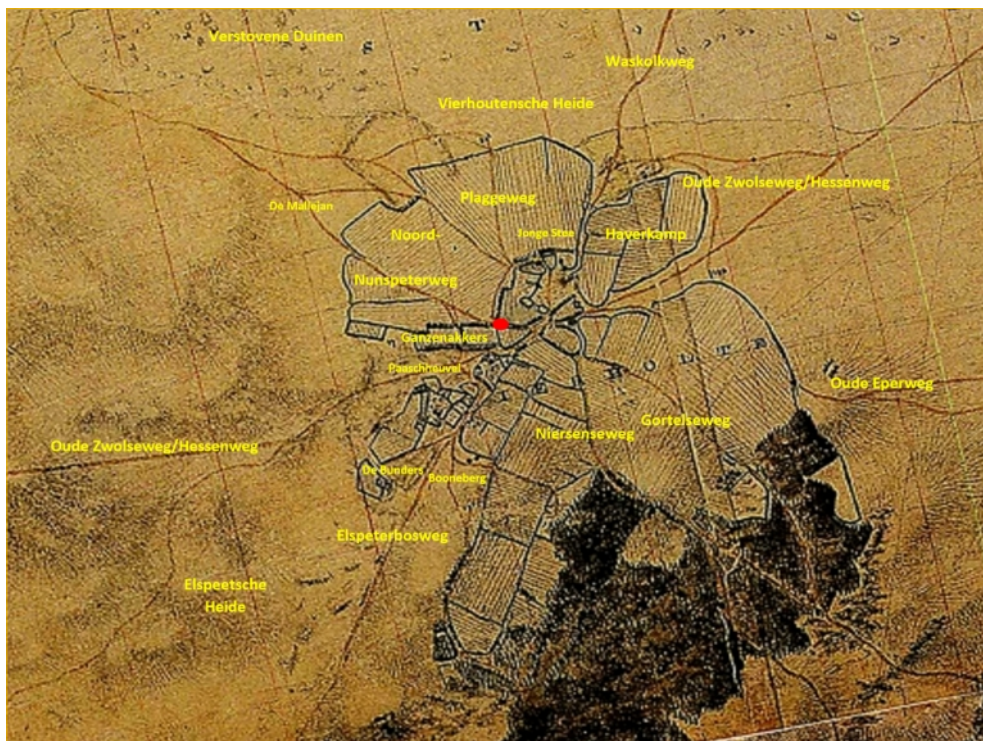

Veensloten en Knollenkamp

Locatie: Nunspeterweg (tegenover tankstation)
Tijd: 10.00 – 12.00 uur
Extra: de werkgroep is aanwezig voor uitleg

Het landelijk graslandgebied Knollenkamp bepaalt al eeuwenlang in belangrijke mate het aanzicht van het dorpscentrum van Vierhouten. Het laat nog iets zien van het Vierhouten van vroeger, toen het nog een boerendorp was.

Vierhouten is flink van aanzien veranderd maar behield, mede door dit gebied, grotendeels haar kenmerkende ‘enkvorm’. Een es of enk is een stuk grond dat al eeuwen in gebruik is bij boeren die hun boerderijen aan de rand daarvan bouwden.

Op een oude landkaart uit 1805 van kaartenmaker De Man is al de oude vorm van het enkdoorp Vierholte te zien. De landbouwgronden liggen als een waaier om het centrum heen en worden afgeschermd door wallen. Veel van die wallen zijn nog terug te vinden in het landschap, ze liggen nu voor een deel in bosgebied. Op die kaart is ook het gebied Knollenkamp al duidelijk zichtbaar (rechtsboven de rode stip).

Vroeger bouwde men huizen en boerderijen bij vruchtbare grond, waar voldoende water voorhanden was. De meeste oude boerenerven in Vierhouten lagen dan ook op plekken waar het grondwater dicht onder het bodemoppervlak ligt, bij zogenaamde sprengen. In het graslandgebied Knollenkamp ligt een dergelijk nat en laaggelegen gebied waar vrijwel altijd water staat. In de volksmond wordt dit daarom ook wel de 'Veensloten' (meest gebruikte naam) of 't Veen' genoemd. Het is daarom aannemelijk dat we aan dit gebied, gelegen tussen Plaggeweg – Nunspeterweg en Waskolkweg, de huidige ligging van het dorp Vierhouten te danken hebben. Het dorp is in de middeleeuwen naar alle waarschijnlijk ontstaan rondom dit gebied. Dat blijkt wel uit het feit dat vrijwel alle bekende oude boerderijen en boerderijtjes van Vierhouten om dit gebied heen gegroepeerd lagen: Gortelseweg 3 (Het Nuckengoedt, later De Ouwe Stee), Plaggeweg 26 (Goed Vierholten, later De Jonge Stee), Nunspeterweg 14 (nu restaurant The Novice), Waskolkweg 1 (Den Oldenhof, later Lindehoeve), Waskolkweg 12 (Gerrit Woutersgoed, later familie Mouw), Waskolkweg 17 (Goed Vierholten), Waskolkweg 15 (De Nachtegaal), Plaggeweg 256 (nu Hertlaan 24-26). Alleen Plaggeweg 26 (Rijksmonument) en Nunspeterweg 14 bestaan nog, de rest is afgebrand of gesloopt.

Jarenlang hoorde het gebied bij de in 1986 nieuwgebouwde boerderij 'Lindehoeve' aan de Waskolkweg 15. Toen deze boerderij werd verkocht is het gebied door de nazaten van Jentje Hooghordel- Van de Waterweg uit de koop gehouden.

Op 5 maart 2022 werd 'Stichting De Knollenkamp' opgericht en zijn zij bezig om er, samen met vrijwilligers uit het dorp, een plek 'voor en door het dorp' van te maken. Inzet is biodiversiteit met behoud van het landschappelijke karakter en de unieke waarde van het gebied. Men wil het gebied toegankelijk maken voor inwoners en passanten. De afgelopen jaren zijn er daarvoor al diverse werkzaamheden uitgevoerd. Het gebied is bereikbaar via een klaphek vanaf de Nunspeterweg. Eind 2025 is aan de rand van het gebied een herinneringsbank geplaatst als afscheidscadeau van de Vierhouter bevolking aan de familie Mulder, nadat na 92 jaar de supermarkt in het dorp er mee moest stoppen. Loop eens rond in dit unieke gebied en beleef een eeuwenoud stukje geschiedenis van Vierhouten.

Gebouwen op terrein de Paasheuvel

Locatie: 't Frusselt 30, ingang hoofdgebouw,
Kamphuis de Paasheuvel

Tijd: 10.00 – 17.00 uur

Extra: vrijwilligers aanwezig voor rondleiding

Het voormalige vakantieoord 'De Paasheuvel' van de Arbeiders Jeugd Centrale (AJC) in Vierhouten, is tegenwoordig een (kinder)vakantieoord, maar ook een van rijkswege beschermd, cultuurhistorisch waardevol complex.

Het kamphuis 'De Paasheuvel' met het gastenverblijf en het naastgelegen openluchttheater zijn deze Open Monumenten Dag te bezoeken. Er worden verspreid over de dag rondleidingen gegeven, waarbij u meer te horen krijgt over de geschiedenis van deze bijzondere locatie.

Het monumentale complex bestaat uit verschillende onderdelen: het kamphuis 'De Paasheuvel' met een gastenverblijf uit 1923 en een openluchttheater uit 1937, het kamphuis het 'Rode Valkennest' uit 1929 met ook een openluchttheater en de markante

evenementenhal 'De Zonnehal' uit 1938. Het terrein van de Paasheuvel, aan de rand van het dorp Vierhouten is een geaccidenteerd terrein zoals de naam al doet vermoeden. De twee kamphuizen staan allebei op een heuvel, van waaruit ook de beide openluchttheaters zich naar de lager gelegen delen toe uitstrekken.

De AJC is vanuit de Sociaal-Democratische Arbeiderspartij (SDAP) in 1918 opgericht en in 1959 in Vierhouten opgeheven. De AJC was een emancipatiebeweging voor jonge arbeiders. Tijdens jaarlijks terugkerende kampen werd de arbeidersjeugd cultureel gevormd. Jongens en meisjes werden gezamenlijk opgevoed tot gezonde gemeenschapsmensen teneinde een nieuwe en betere wereld tot stand te brengen. Hiertoe kocht de Stichting voor Zon en Vrijheid in 1922 een heidegebied bij Vierhouten aan, met het voornemen hier een kampeerterrein aan te leggen en een kamphuis voor 40 logées te bouwen.

Het eerste centrale AJC-kamp vond plaats in juli 1922; een tentenkamp op een heideveld. Er werden veel culturele activiteiten georganiseerd, onder andere zang, dans, lezenspel, literatuur, buitenwerk, sport en spel.

Het culturele werk van de AJC paste in de vrijheidsstrijd van de arbeiders; in het streven naar een samenleving waarin socialisme en cultuur zouden samengaan. Het centrale trefpunt op het terrein was het kamphuis 'De Paasheuvel', ook wel 'Makkerhuis' genoemd. Dit gebouw is in 1923 gebouwd naar ontwerp van architect J.H. Mulder jr. (1888-1960) van het Amsterdams Koöperatieve Architecten Bureau. Zeer waarschijnlijk heeft hij in 1928-1929 ook het kamphuis het 'Rode Valkennest' ontworpen.

Het vrijstaande gastenverblijf staat aan de noordzijde van het kamphuis 'De Paasheuvel'. Rondom het kamphuis is in 1937 een terraspartij aangelegd en in oostelijke richting een groot openluchttheater. De terrasmuren en trappen vormen de overgang van het kamphuis naar de landschappelijke omgeving.

Bij de aanleg in 1937 van het openluchttheater aan de oostzijde van het kamphuis is gebruik gemaakt van de natuurlijke terreingesteldheid. De zitplaatsen zijn in een halve cirkel, trapsgewijs in twaalf rijen gebouwd rondom een verhoogd eivormig toneel. Het toneel wordt aan weerszijden geflankeerd door trappen en coulissen. Architect Mulder was leerling bij Eduard Cuypers te Amsterdam. Het Paasheuvel-complex was één van zijn eerste opdrachten. De architectuur van de drie hoofdgebouwen wordt gekenmerkt door een sterk versoberde Amsterdamse School-bouwtrant die aansluit bij de vaderlandse traditionele bouwkunst: houtbouw met bescheiden decoratieve accenten, karakteristieke vensters met een horizontale

roedenindeling en rieten daken.

De terraspartijen en de openluchttheaters bij de twee kamphuizen zijn uitgevoerd naar ontwerp van tuinarchitect G. Bleeker, die ook het tuinontwerp maakte voor heemtuin 'Heimanshof'.

Heemtuin de Heimanshof

Locatie: 't Frusselt 30, volg bordjes naar heemtuin
Tijd: 13.00 – 17.00 uur
Extra: vrijwilligers aanwezig voor rondleiding en uitleg

Heemtuin 'De Heimanshof' is één van de vier oudste heemtuinen in Nederland, maar door de verscholen ligging helaas voor veel mensen onbekend. Tijd dus om daar verandering in te brengen!

Bij boerderij de "Eikenhoeve" in Vierhouten behoorde begin 20ste eeuw een stuk grond van 6 hectare groot. Op een deel van deze grond (0,64 hectare), werd, nabij de 'Eikenhoeve', in 1935 een heemtuin aangelegd. Het was een initiatief van Henk van Laar (redacteur van het natuurhistorisch blad 'De Meidoorn') en van tuinarchitect G. Bleeker uit Santpoort. Het moest een educatief park worden zoals het toen al bestaande 'Thijsses Hof' in Bloemendaal. De bekende natuurliefhebber en één van de oprichters van de Vereniging Natuurmonumenten, Jac. P. Thijsses, gaf aanwijzingen over hoe de heemtuin het beste kon worden ingericht en tuinarchitect Bleeker maakte het definitieve ontwerp voor de tuin.

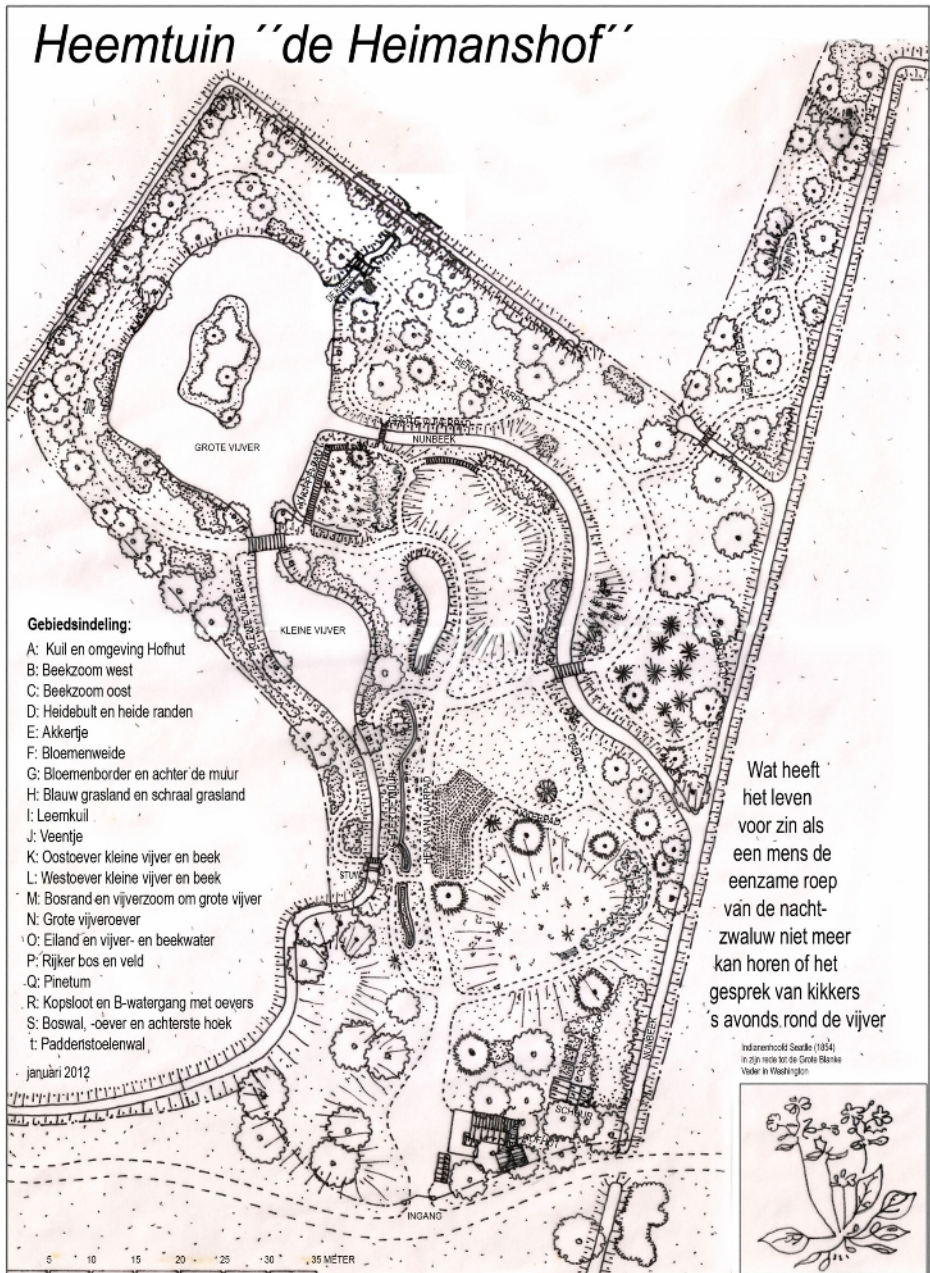
De Heemtuin toonde in 1935 een overzicht van diverse Nederlandse landschappen in het klein, zoals een klein heidelandschap, een veengebied, een leemkuil en een bosgebied. Honderden verschillende inheemse soorten planten en bloemen kregen een plek in de heemtuin. In het terrein bevindt zich een natuurlijke spreng met bekensysteem, die werd benut om een grote en een kleine vijver aan te leggen. De beken en vijvers werden gevoed door de Nunbeek. Door de tuin zijn smalle padjes aangelegd, die werden verbonden door enkele bruggetjes.

De grond die overbleef na het uitgraven van de vijvers werd gebruikt voor de aanleg van het openluchttheater bij De Paasheuvel. De officiële naam van de heemtuin werd 'Heimanshof', ter herinnering aan de heer Heimans één van de andere oprichters van de "Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten in Nederland".

Verval

Gedurende de oorlogsjaren en de vele jaren daarna kwam het onderhoud stil te liggen en raakte de heemtuin in verval. In de jaren 70 van de 20e eeuw dreigde de tuin te worden opgeheven, maar gelukkig is dat nooit doorgezet. Ruim tien jaar later werd het initiatief voor herstel opgepakt door een groep enthousiaste vrijwilligers. Eind jaren '80 was er al veel gerealiseerd, zoals het vernieuwen van de bruggetjes, het opschonen van de paden en beken, de kap van tientallen grote bomen om meer licht in de tuin te krijgen en het aanleggen van een stuw voor het regelen van de waterstand.

Voor het terugbrengen van de juiste oorspronkelijke plantensoorten werd de hulp ingeroepen van de in Epe wonende Henk Menke van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging (K.N.N.V.). Hij inventariseerde in augustus 1990 de 'Heimanshof' en telde in totaal 115 verschillende soorten planten en bomen!

Veerkracht

Na jaren van opknappen en herstel werd de 'Heimanshof' in 1992 voor het eerst weer opengesteld. In 2020 wordt de heemtuin omschreven als een landschapstuin waarin alle planten die van nature op de Veluwe voorkomen zijn

vertegenwoordigd. Er zijn wallen met beuken en eiken, kleine bosgebieden, een pinetum, heidebult, vareng gebied, grasland, bloemenweide, leemkuil, rogge-akker, een klein moeras en een muurtuin. De Nunbeek slingert nog steeds door de tuin, inkomend in de grote vijver en verlaat het terrein weer via de kleine vijver. De Heemtuin is vrij te bezoeken (als het hek open staat) en er zijn regelmatig vrijwilligers aanwezig om het park te onderhouden en bezoekers te informeren. Maar het zal niemand verbazen dat er voor het beheer en onderhoud van deze bijzondere tuin altijd extra handen welkom zijn. Belangrijke opgave en verantwoordelijkheid is dat de tuin niet weer in verval raakt. De heemtuin heeft zich met het herstel letterlijk veerkrachtig erfgoed getoond! Misschien wilt u wel één van de helpende handen zijn om de toekomst van deze heemtuin veilig te stellen! Vraag de vrijwilligers gerust hiernaar, zij zullen u graag informeren.

Hulshorst

De oude Zuiderzeeduinen van Hulshorst

Locatie: Kruising Randmeerweg – Bredeweg
Tijd: Rondleidingen om 13.30 & 14.30 uur

Wie vandaag over de Randmeerweg bij Hulshorst rijdt, zal niet snel bedenken dat hier ooit de kust van de Zuiderzee lag. Toch zijn in het landschap nog sporen te vinden van die tijd. De lage duinen en zandige verhogingen herinneren aan een periode waarin het water van de Zuiderzee hier letterlijk om de hoek lag. De kust van de voormalige Zuiderzee was heel anders dan de kust die we kennen van de Noordzee. Langs de rand van de Veluwe ontstonden op verschillende plaatsen strandwallen en lage duinen. Stormen joegen zand vanaf het strand landinwaarts, terwijl de wind het zand verder verplaatste en ophoopte.

Zo ontstonden kleine duinenrijen die het achterliggende land enigszins beschermden tegen het water. Ook bij Hulshorst was zo'n kustlandschap aanwezig. De voormalige Zuiderzeeduinen waren onderdeel van een veel langere zandige kustzone langs de Veluwe. Een belangrijk moment kwam in de twintigste eeuw. Met de afsluiting van de Zuiderzee veranderde de omgeving ingrijpend. Het zoute water verdween en maakte plaats voor het zoete IJsselmeer en later het Veluwemeer.

Tijdens Open Monumentendag is het daarom de moeite waard om niet alleen naar gebouwen te kijken, maar ook naar het landschap. Want soms is het oudste monument juist datgene waar geen steen op steen van staat. De oude Zuiderzeeduinen bij Hulshorst zijn zo'n monument: stille getuigen van de tijd dat de Zuiderzee nog tot aan de Veluwe reikte. **Zie afbeelding hiernaast ----->**

Het gebied is in privé bezit en normaal afgesloten, maar tijdens de Open Monumentendag kunt dit gebied bij hoge uitzondering bezoeken.

Bezoek is alleen mogelijk op inschrijving via de website van Nunspeet uit de Kunst via **www.nunspeetuitdekunst.nl/excursies-reserveren**

Aanbiedingen bij monumentale horeca:

**OPEN
MONUMENTEN
DAG**

**SEPT
2026**

Aanbieding

Een kopje koffie of thee met gebak voor €7,50 bij **Landgoedhotel Villa Vennendal**

**OPEN
MONUMENTEN
DAG**

**SEPT
2026**

Aanbieding

Een kop soep naar keuze voor €5,00 bij **Hotel Restaurant de Vossenbergh** in Vierhouten.
Te besteden vanaf 12:00 uur

Hotel de Vossenbergh

Adres: Elspeterbosweg 1
Aanbieding: Kortingsbon voor kop soep naar keuze
Tijd: vanaf 12.00 uur

De eerste steen voor Hotel de Vossenbergh werd gelegd in maart 1931. In de jaren voor de oorlog en ook tijdens de oorlog had de Vossenbergh (toen nog de Driesprong geheten) een wat vreemde multifunctionele functie. Het fungeerde niet alleen als pension en dorpskroeg maar ook het plaatselijke postkantoor genoot gastvrijheid van hetzelfde gebouw. Nu vind je hier een prachtig hotel met gezellig terras, ook is hier de tentoonstelling over Het Verscholen Dorp.

Monumenten in de gemeente Nunspeet

Beschrijvingen van de monumenten in de gemeente
staan op de site van de gemeente Nunspeet:
www.nunspeet.nl/over-nunspeet/historie/monumentenlijst

Colofon

Tekst en foto's: Wilco van den Top, Wineke Allersma, Joke van den Bogaard

Opmaak boekje & promotie: Yvonne Kruithof

Gebruikte bronnen: wikipedia.nl, mijn gelderland.nl, rijksmonumenten.nl

Mede mogelijk gemaakt door de gemeente Nunspeet, Heemkundige vereniging Nuwenspete, Dorpsvereniging Vierhouten en Nunspeet uit de Kunst

Sterk In Drukwerk

Het geeft ons een kick uitdagende kwaliteit vorm te geven in grafische uitingen.

Standaard kennen wij niet; alles is voor ons maatwerk.

Sterk In Verpakkingen

OPEN MONUMENTEN DAG

Hoofdpartner
**VRIENDEN
LOTERIJ**
elke dag plezier

Zaterdag 12 september

**Veerkrachtig
erfgoed**
In tijden van
onzekerheid

Wordt mede mogelijk gemaakt door:

Restauratiefonds.

het
cultuurfonds

openmonumentendag.nl